

## Domača vzgoja.

Piše **Jakob Dimnik.**

(Dalja.)

Pametno je tudi, če prepustimo otroku, da si preskrbi sam vso pripravo za snaženje. S tem nauči se ceniti marsikatero reč ter razumi potem tudi denar za potrebnejše stvari urediti. Vemo dobro, da mnogi stariši ne bodo zadovoljni s tem predlogom; mislijo si: za snaženje imamo posle, otroci se s čenjenjem preveč umažejo. To je res, a taki stariši pa čestokrat prezrejo popolnoma svoje otroke, ko pridejo od igre raztrgani in umazani domov, tū jim pa ne pride na misel, da se otrok umaže. Da bi otroci namestovali posle, to tudi ni naše mnēnje, le učē se lahko pri tem delati in sebi pomagati. Marsikatera mati misli tudi, ako bi njeni otrok poselsko delo opravljal, da bi mu bilo to neprimerno, ker ne misli, da dobro in pošteno delo, naj bode še tako nizko, nikogar ne osramotuje.

Užē naēin pridobitve denarja odloēuje, ēe bode otrok zapeljavan k poželjivosti, ali ne. Tudi tū imamo vzrok tirjati, da si otroci le s trudom svoj denar sluŹijo. Mislite li, da otrok darovan denar prav tako vporabi, kakor da bi ga zasluŹil? Odrasli ljudje nam dajejo mnogo Źalostnih vzgledov, ker lahko pridobljeni denar navadno prav naglo zapravijo. Tisti, ki si pridobē denar pri igri ali loteriji, taki, koji nepriēakovano mnogo podedujejo ter brez truda hitro obogatē, zabredejo najprej v poželjivost in „kakor pridobljeno, tako izgubljeno“ — pri takih ljudeh gre blagostanje najprej rakovo pot, ēe nimajo posebno trdnega znaēaja. Pri otrocih še ne moremo govoriti o znaēaju, odloēno pa lahko trdimo, da brez truda pridobljenega denarja ne znajo ceniti in sicer tem manj, ēim veē ga dobē. Nam ni za delo, koje otrok storī, ampak nam je na tem, da se privadi z delom na navado, red, toēnost, delavnost in vestnost. Te lastnosti potrebujejo otroci povsodi in vselej in brez teh ēednosti ne more biti nikdo koristen ēlan ēloveštva.

Kakor užē naēin pridobitve denarja vzbuja ali uniēuje v otroku poželjivost, toliko vpliva ima pa v tem oziru še vporaba denarja. Tukaj se mnogi stariši zelō pregrešē, ker ne pomislijo, da je vporaba denarja za otroka zelō teŹka naloga, zato ker mu navadno ne povedō, kako naj denar vporabi. Ko se otrok učī pisati, priēenjamo vselej z najbolj lehkimi in prav priprostimi ērtami, mu predpisujemo in ga vodimo tudi tū pa tam za roko. Da mora to tako biti, to stariši takoj izprevidijo; zdi se jim ēisto naravno. Mnogo teŹjo umetnost je pa pametna vporaba denarja, tako teŹka je, da je mnogi odrasli ljudjē na razumejo. Te toli vaŹne in koristne umetnosti stariši svojih otrok navadno niē ne učē, ampak jim, meni niē, tebi niē, dajo denar v roko, da si kupijo, kar hoēejo! Posebno se tako ravna z malimi otroci, ki nimajo volje. S takim ravnanjem porinemo jih brez pomisleka med svet, postavimo jih na razpotje, ne da bi jim povedali, kam drŹi ta in kam ona pot. Kam naj se torej tak otrok obrne, ker ne poznā vrednosti denarja in posameznih stvari! Igraēa ima pri otroku mnogo veē veljave, kakor pa potrebno oblaēilo in kolaē zdi se mu bolj teēen in zdrav, kakor pa navaden kruh. Ta vzrok tiēī v brezskrbni otroēji naravi. ēe dajemo otrokom denar na razpolaganje, da si znabiti ti kupijo igraēe, sladkarije i. t. d., vcepimo jim v glavo misel, da se za denar lahko prav dobro zabavajo. Kakor užē vemo, so prvi utisi najmoēnejši, čestokrat mero-dajni za vse Źivljenje in prav zato misli otrok prav rad tudi v poznejših letih na to, kakšno zabavo bi si privoēil za denar, nikdar pa ne misli na to, kaj neobhodno po trebuje.

Iz vsega tega izvajamo to-le pravilo: „Otrokom ne smemo nikdar dajati denarja v prostovoljno vporabo, ampak vselej jim moramo ukazati, kaj naj si kupijo“. To se najložeje zgodi s tem, če jih pošiljamo večkrat v prodajalnice kupovat; pri takih prilikah naučé se, da spoznavajo, koliko je denar vreden. Spočetka jim smemo zaupati le prav malo denarja, zato ker s preveliko vsoto še ne znajo računati. Ako bi dali otroku, koji zna šele v številnem krogu do deset računati, več denarja, bi naredili isto napako, kakor učitelj, ki dá svojim učencem pretežno nalogo. — Omenili smo užé, da otrok svojega denarja ne sme po svoji volji zapravljati, ampak mu moramo vselej ukazati, kaj naj si kupi — sevéda vedno le koristne in praktične reči, n. pr.: „Tù imaš 10 kr. za tvoje delo v tem tednu“, pravi oče svojemu šest- do sedemletnemu sinu, „kupi si črtalo in svinčnik; kar ostane dali bodemo v poštno hranilnico“; ob jednom naj mu oče tudi naročí, kje naj vse te stvari kupi ter določí ceno. Starejšim otrokom pa nekako takole: „Za 20 kr., koje vsaki mesec zaslužiš, kupi si peres in družih cenih šolskih potrebščin, koje bodeš rabil ta teden; kar ti bode pa ostalo, vložili bodemo v hranilnico, poprej mi moraš pa povedati, katere šolske stvari potrebuješ“. Mnogi so pa nasprotnega mnénja; pravijo namreč, da vse šolske potrebščine sami kupijo svojim otrokom, za svoj denar naj si pa otrok kupi, kar ga veselé. To vse je res prav ljubeznjivo, vendar pa ni praktično in pedagogično, zato ker otrokove potrebščine niso velike in denarja pa tudi ne sme prav veliko imeti; saj stariši imajo kljubu temu vse jedno še mnogo družih bolj važnejših skrbí za otroke, potem pa tudi ne smemo pozabiti, da prvi utis ostane! Če se navadijo otroci za svoj denar izključno le sladkarije in igrače kupovati — torej zabavati — bodo potem tudi v poznejšem življenji, ko bodo imeli znabiti več denarja v rokah, hrepeneli vedno po zabavah.

Bolje je, če stariši pravijo: „Igrače in vse drugo, kar ti napravlja veselje, dobiš užé pri raznih prilikah od nas; za tvoj denar kupi si pa vselej le koristne reči!“ Ako otroka koj v prvi mladosti na ta način vzgojujemo, postane mu taka vaja v malo letih stara navada. Posebnega priporočila je vredno, če dajemo otrokom za gotove vsakdanje potrebščine n. pr. za malo južino, za ves mesec skupaj denar, morebiti kacih 60 kr. S tem navadijo se otroci razdeliti svoj denar, in če tega ne storé tako, kakor jim ukažemo, če znabiti kakšen dan več potrošijo, kakor je določeno, kaznovani so sami, ker potem proti koncu meseca po jeden ali še več dni nimajo male južine. Bog pa obvaruj, da bi se dala oče ali mati omehčati ali pregovoriti, da bi jim dala za tiste dneve drug denar. Otrok se mora naučiti in spoznati, da potrebuje vsak dan potrebno hrano za svoje telo, tako na konci, kakor v začetku meseca.

Zdaj pa še jedenkrat povzemimo vsa pravila, kako in zakaj naj otrok denar dobiva in vporablja, da ne postane poželjiv:

1. Otrok naj dobí le za resnično storjena dela plačilo v denarju.
2. Le toliko denarja naj dobí, kolikor ga more njegova razumnost na jedenkrat oskrbovati.
3. S početka mu moramo natančno določiti, kaj naj si kupi.
4. Samo koristne reči si sme kupiti, ne pa sladkarij in igrač.
5. Le včasih — pri posebnih slučajih — privoščimo mu tudi kaj za usta in zabavo.
6. Za redno ponavljajoče se potrebščine naj dobí za ves mesec vkup denar, da se ga učí enakomerno razdeliti.

Na vsak način pa morajo otroci denar v roke dobiti. (Dalje prih.)